

POSUDZOVANIE TITULKU ČLÁNKU UVEREJNENÉHO V PRINTOVÝCH MÉDIÁCH V KONANÍ O OCHRANE OSOBNOSTI

Funkciou (účelom) titulku článku uverejneného v printových médiách je upútať a zaujať čitateľa tak, aby si článok prečítal a až na tomto základe si osvojil tlačou ponúkané informácie a urobil si o nich vlastný úsudok. Preto treba aj v konaní o ochrane osobnosti vo všeobecnosti akceptovať a tolerovať, že sa v titulku objavujú expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky.

Všeobecný súd rozhodujúci v konaní o ochrane osobnosti musí zohľadniť organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom. Pri „izolovanom“ posudzovaní by totiž väčšinu titulkov (nadpisov) uverejňovaných v tlači bolo potrebné kvalifikovať ako skutkové tvrdenia (fakty), hoci skutočným zámerom ich autorov je len prostredníctvom titulkov upútať pozornosť čitateľov na článok, ktorý poskytuje informácie vo forme hodnotiacich úsudkov.

Bez dostatočného zohľadnenia organickej väzby medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom spravidla nemožno dospieť hodnoverne k záveru, že v ňom obsiahnuté tvrdenie je pravdivé alebo naopak, nepravdivé.

(Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 340/09 z 18. septembra 2012)

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 18. septembra 2012 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Sergeja Kohuta a Ladislava Orosza o sťažnosti S., s. r. o., B., zastúpenej advokátom JUDr. R. A., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na slobodné prijímanie, vyhľadávanie a rozširovanie informácií a slobody prejavu podľa čl. 26 ods. 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v spojení s porušením čl. 144 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2008, za účasti Krajského súdu v Bratislave, takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva S., s. r. o., podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2008 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2008 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. S., s. r. o., priznáva úhradu trov konania v sume 447,77 € (slovom štyristoštyridsaťsedem eur a sedemdesiatšedem centov), ktorú jej je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. R. A., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. marca 2009 doručená sťažnosť S., s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. R. A., B., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na slobodné prijímanie, vyhľadávanie a rozširovanie informácií a slobody prejavu podľa čl. 26 ods. 2 a 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s porušením čl. 144 ods. 1 ústavy rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2008 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“).

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) bol doručený návrh JUDr. Š. H., B. (ďalej len „navrhovateľ“ alebo „Š. H.“), z 2. júla 2007, ktorým sa domáhal proti sťažovateľke ako odporkyňi zaplatenia sumy 2 000 000 Sk z titulu náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu, že «denník Plus jeden deň, ktorého vydavateľom je odporca (sťažovateľka, pozn.) dňa 29. 5. 2007 v čísle 122, ročník 2, na strane 2 uverejnil titulok s názvom „Harabin chráni vrahov“ a týmto nepravdivým tvrdením neoprávnené zasiahol do jeho osobnostných práv, čím znížil jeho dôstojnosť, vážnosť a česť v takej intenzite, že sú splnené zákonné podmienky ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka pre priznanie nemajetkovej ujmy» (citované z rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 239/2007-111 zo 6. decembra 2007, pozn.). O návrhu rozhodol okresný súd rozsudkom zo 6. decembra 2007 tak, že sťažovateľke uložil zaplatiť navrhovateľovi 500 000 Sk a nahradiť trovy konania vo výške 62 000 Sk a trovy právneho zastúpenia vo výške 99 957 Sk, pričom vo zvyšnej časti ho zamietol.

Proti výroku označeného rozsudku okresného súdu o uložení povinnosti zaplatiť navrhovateľovi z titulu nemajetkovej ujmy sumu 500 000 Sk a výroku týkajúceho sa náhrady trov konania podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom tak, že rozsudok okresného súdu v odvolaní napadnutých častiach potvrdil a uložil sťažovateľke povinnosť zaplatiť navrhovateľovi náhradu trov odvolacieho konania v sume 20 014,50 Sk. Zároveň odvolací súd napadnutým rozsudkom zamietol návrh sťažovateľky (podaný v priebehu odvolacieho konania, pozn.) na prerušenie konania.

Sťažovateľka v úvodnej časti sťažnosti formuluje svoje výhrady k rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 239/2007-111 zo 6. decembra 2007. Podľa sťažovateľky súd prvého stupňa vychádzal v označenom rozsudku z nesprávnych skutkových zistení, keďže jeho skutkové závery („... Súd vychádzal z toho, že tento zásah do práv navrhovateľa, ktorého cieľom bolo znížiť jeho dôstojnosť a vážnosť, mal širokú publicitu, a preto aj následky tohto zásahu sú omnoho vážnejšie a citelnejšie, ako to vyplýva aj z výpovedí svedkov vypočutých v tomto konaní. Negatívny dopad tohto zásahu do práv navrhovateľa sa premietol nielen do sféry odborného a profesionálneho života ale zasiahol aj do sféry súkromného a spoločenského života navrhovateľa... Uverejnením predmetného výroku odporca výrazne znížil aj dôveryhodnosť navrhovateľa v očiach všetkých občanov SR.“) nemajú žiadnu oporu v dokazovaní; podľa jej názoru „žiadna ujma na strane žalobcu, ktorá by vznikla v príčinnej súvislosti so zverejnením titulku, ktorý je žalobcom označovaný za neoprávnený zásah do jeho práva na ochranu osobnosti, nebola v prvostupňovom konaní zistená“.

Sťažovateľka namietala tiež nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa, ktoré malo spočívať predovšetkým v jeho právnom závere, že titulok „Harabin chráni vrahov“ (ďalej aj „inkriminovaný titulok“) je nepravdivým skutkovým tvrdením. V tejto súvislosti sťažovateľka zdôrazňuje, že «Podľa ustálenej judikatúry je, pri posudzovaní otázok pravdivosti alebo nepravdivosti tvrdení alebo charakteru úsudkov zverejnených v tlači, z hľadiska hodnotenia ich obsahu, potrebné vychádzať vždy z kontextu článku. Súčasťou článku je vždy aj titulok, resp. nadpis článku, preto ani v danom prípade nemožno vnímať vetu „Harabin chráni vrahov“ bez kontextu článku. Zo znenia článku samotného nevyplýva popis žiadnej činnosti žalobcu, ktorou by chránil vrahov. Zo znenia článku je zrejmé, že na ministerstve, ktoré vedie ako minister žalobca, sa pripravuje novela trestného zákona, ktorá uvažuje so znížením trestných sadzieb. V tomto kontexte nemožno titulok chápať ako tvrdenie faktu, tvrdenie nejakej konkrétnej činnosti žalobcu, ktorou tento chráni vrahov... V danom prípade sa teda jedná sa teda nie o tvrdenie faktu, alebo o hodnotiaci úsudok, vyslovenie názoru autora článku.».

Sťažovateľka vyjadruje tiež nesúhlas s právnym záverom okresného súdu, podľa ktorého v predmetnej veci vyhodnotil v prospech navrhovateľa skutočnosť, že „bol v čase zverejnenia článku verejným činiteľom vo funkcii Ministra spravodlivosti SR a pôvodným povolaním sudcom“, hoci podľa jej názoru táto skutočnosť mala byť vyhodnotená v jej prospech, keďže „výkonná moc je povinná strpieť široký rámec kritiky“.

Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka predovšetkým namietala, že odvolací súd v ňom „nevyriešil právnu otázku, či sa jedná v danom prípade o tvrdenie faktu, alebo hodnotiaci úsudok“, pričom «ani nemal zrejme vymedzený predmet sporu, keď na str. 3 Rozsudku II. (prvý odsek) uvádza: „Dokazovanie pred súdom prvého stupňa jednoznačne preukázalo, že predmetný článok vychádza z nepravdivých údajov, keď jeho jadrom je stará pracovná verzia novelizácie trestného práva...“», hoci navrhovateľ «počas celého konania zdôrazňoval, že predmetom jeho žaloby na ochranu osobnosti je len titulok „Harabin chráni vrahov“.».

Sťažovateľka tiež tvrdí, že v postupe krajského súdu došlo k procesnému pochybeniu, ktoré malo spočívať v zamietnutí jej návrhu na prerušenie odvolacieho konania z dôvodu, že 28. novembra 2008 podala ústavnému súdu sťažnosť proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Nc 29/2008 z 8. októbra 2008, ktorým boli sudcovia JUDr. M. M. a JUDr. J. M. vylúčení z prerokovania a rozhodovania predmetnej veci. V tejto súvislosti sťažovateľka uvádza, že „Odôvodnenie zamietnutia tohto procesného návrhu... je typickým prípadom arbitrárneho postupu porušiteľa pri prejednávaní tejto veci.“.

V rámci svojej argumentácie sťažovateľka poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej aj „ESLP“ (konkrétne na právne názory vyslovené vo veciach Haes a Gijssels proti Belgicku, Prager a Oberschlick proti Rakúsku a Lingens proti Rakúsku, pozn.) a v nadväznosti na to tvrdí, že krajský súd „v miere nie nevyhnutnej obmedzil ústavné právo sťažovateľa na slobodu prejavu zakotvené v Čl. 26 ods. (2) ústavy“, pričom „právnymi názormi, ktoré ho viedli k rozhodnutiu v predmetnej veci, nad mieru nezodpovedajúcu proporcionálne správne hodnoteniu dôležitosti jednotlivých ústavných práv a zákonom chránených práv, ktoré sú v danom prípade v istom konflikte pripisoval viac významu právam občana, sudcu a na druhej strane znižoval význam práva na slobodu prejavu.“.

Z týchto hľadísk sa sťažovateľovi javia skutkové a právne závery, ako zjavne neodôvodnené až arbitrárne a preto z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a

ako také majú za následok porušenie ústavného práva sťažovateľa na spravodlivý a nestranný proces podľa Článku 46 ods. (1) Ústavy.

Podľa názoru sťažovateľa sa porušiteľ pri rozhodovaní o práve na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcu neriadil ustanoveniami § 13 ods. 2 a ods. 3 Občianskeho zákonníka, žiadnym spôsobom neboli preukázané následky, ktoré by odôvodňovali aplikáciu práva na náhradu nemajetkovej ujmy ako práva, ktoré má subsidiárnu funkciu vo vzťahu k právu na primerané zadost'učinenie podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Z týchto hľadísk je rozhodnutie porušiteľa nepreskúmateľné a nevychádza so zákona, čo má za následok porušenie ústavnej zásady zakotvanej v Článku 144 ods. 1 Ústavy.“

Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Porušiteľ, Krajský súd v Bratislave rozsudkom zn. 6 Co 64/2008-167 z 11. 12. 2008 porušil právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde zakotvené v Článku 46, ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Porušiteľ, Krajský súd v Bratislave rozsudkom zn. 6 Co 64/2008-167 z 11. 12. 2008 porušil povinnosť výlučnej viazanosti zákonom zakotvenú v Článku 144, ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Porušiteľ, Krajský súd v Bratislave rozsudkom zn. 6 Co 64/2008-167 z 11. 12. 2008 porušil právo sťažovateľa na slobodu prejavu a slobodné prijímanie, vyhľadávanie a rozširovanie informácií zakotvené v Článku 26, ods. 2 a ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozhodnutie porušiteľa rozsudok zn. 64 Co 64/2008-167 z 11. 12. 2008 sa týmto ruší a vec sa vracia porušiteľovi na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi sa priznáva primerané finančné zadost'učinenie vo výške 6.638,78,- EUR, ktoré je porušiteľ povinný zaplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 340/09-16 z 13. októbra 2009 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval prípisom z 21. decembra 2009 predsedníčku krajského súdu, aby sa vyjadrila k sťažnosti a tiež k tomu, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Na výzvu ústavného súdu reagoval krajský súd v prípise (podpísanom podpredsedom krajského súdu) č. 3712/2009 z 11. januára 2010, v ktorom sa vyjadril k jednotlivým námietkam sťažovateľky a jej sťažnosť vyhodnotil ako neodôvodnenú a nedôvodnú. V podstatnej časti označeného prípisu krajský súd formuloval svoje právne názory na to, ako sa má chápať hodnotiaci úsudok, keď najmä uviedol:

„Hodnotiaci úsudok je kritika. Porušenie práva na česť, ku ktorému dôjde formou hodnotiaceho úsudku - kritikou, vykazuje zvláštnu problematiku. Skutkové tvrdenia majú objektívnu povahu, a ako také je možné ich (dajú sa) overiť. Hodnotiace úsudky sú vždy subjektívne, lebo sú výrazom názoru toho, kto hodnotiaci úsudok vynáša. V tomto zmysle neexistuje a nemôže existovať kritika objektívna. Existuje len kritika vecná a nevecná.

... Netreba zabúdať, že hodnotiaci úsudok môže mať nielen pozitívny účinok, ale aj negatívny účinok, ktorý môže vyústiť do vážneho zásahu do osobnosti kritizovaného.

Je preto potrebné rozlišovať medzi kritikou oprávnenou (prípustnou) a medzi kritikou, ktorá môže tvoriť podstatu neoprávneného porušenia na česť. Oprávnená kritika musí byť kritika vecná a konkrétna a ďalej primeraná (zodpovedajúca), čo do obsahu formy a miesta (použitie výrazy, formulácie, spojenia a pod.), alebo, že nevybočuje z medzí nutných na dosiahnutie sledovaného a zároveň spoločensky uznávaného účelu (cieľa)...

Predpoklad (požiadavky) vecnosti kritiky vyžaduje, aby kritika vychádzala z pravdivých skutočností (podkladov), ako premisa pre hodnotiaci úsudok. Ak nie sú tieto podklady pre úsudok pravdivé, a ak je hodnotiaci úsudok difamujúci, nie je možné kritiku považovať za prípustnú. Hodnotiaci úsudok musí byť záverom, ktorý na základe uvedených skutočností, je možné logicky vyvodit'. Z toho vyplýva, že nie je možné považovať za prípustnú kritiku, a teda oprávnenú kritiku, ktorá na skutkový podklad vôbec nenadväzuje, resp. zo žiadneho skutkového podkladu vôbec nevychádza.

Nie je ani postačujúce, aby kritika sama vychádzala z pravdivých skutkových podkladov. Ak nemá byť kritika neoprávneným zásahom do cti kritizovaného, je potrebné, aby podklady, na ktorých hodnotenie spočíva (pokiaľ nejde o skutočnosti notoricky známe), boli v posudku konkrétne uvedené, aby adresát posudku mal možnosť úsudok preskúmať a vytvoriť si vlastný názor, a zároveň, aby nevznikli falošné predstavy o skutočnostiach, ktoré slúžili k hodnoteniu ako podklad. Z tohto vyplýva, že za oprávnenú kritiku možno považovať iba také hodnotenie, ktoré je konkrétne...

... nie je možné súhlasiť s názorom sťažovateľa, že súd prvého stupňa nesprávne právne vec posúdil. Z obsahu titulku, ako bol formulovaný, nevyplýva, že by išlo o hodnotiaci úsudok - kritiku. Preto súd prvého stupňa správne posudzoval tento titulok za nepravdivé tvrdenie. Sám sťažovateľ (odporca) vo svojej sťažnosti uvádza, že v texte článku nie sú uvedené skutočnosti, z kontextu ktorých by bolo možné chápať titulok, ako tvrdenie faktu, tvrdenie nejakej konkrétnej činnosti navrhovateľa, ktorou chráni vrahov. Z uvedeného vyplýva, s poukazom na vyššie uvedený rozbor, že nejde o kritiku. Zo sťažnosti sa javí, že sťažovateľ nemá ujasnené, čo je tvrdenie a čo je kritika (hodnotiaci úsudok), či už oprávnená alebo neoprávnená.

Ak by aj išlo o nesprávne právne posúdenie veci, z vyššie uvedeného právneho rozboru je zrejmé, že by v danom prípade išlo o kritiku neoprávnenú aj v súvislosti na text článku.

... Je nesporné, že v danej veci nešlo o kritiku (a ak by išlo o kritiku, tak neoprávnenú), a preto nie je možné v tejto súvislosti poukazovať na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, pokiaľ ide o rozsah kritiky u verejne činných osôb, prípadne, pokiaľ ide o preháňanie, alebo provokáciu v predkladaných informáciách. Na tieto skutočnosti súd prihliada vždy, ak je hodnotiaci úsudok prípustný, len ak ide o pravdivé tvrdenie. V danej veci, vzhľadom na to, že nešlo o kritiku, ale tvrdenie faktu, bol povinný súd skúmať, či ide o pravdivé, alebo nepravdivé tvrdenie.“

Ústavný súd následne zaslal vyjadrenie krajského súdu na zaujatie stanoviska právnenému zástupcovi sťažovateľky, pričom ho zároveň vyzval, aby oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Právny zástupca sťažovateľky v reakcii na výzvu ústavného súdu vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 26. marca 2010 vo vzťahu k (už citovaným) právnym názorom krajského súdu vyjadreným v jeho prípise poukázal na to, že krajský súd v ňom už „jednoznačne netrvá na právnom názore, že sa jedná o skutkové tvrdenie, tvrdenie faktu, ale argumentuje, že ak by sa aj titulok posudzoval ako hodnotiaci úsudok, tak potom absentuje vecný základ pre takýto hodnotiaci úsudok“. V nadväznosti na to právny zástupca sťažovateľky zdôraznil, že «novinár má pri formulovaní titulku právo preháňať, provokovať verejnú diskusiu o novele trestného zákona aj takýmto titulkom, z ktorého je každému bežnému čitateľovi jasné, že Harabin, osoba v postavení ministra spravodlivosti svojim faktickým konaním nechráni vrahov, a že sa jedná hyperbolické vyjadrenie, svojim zmyslom prenesene nadväzujúce na výrok exministra spravodlivosti JUDr. Daniela Lipšica „Ak by návrh novely pripravovala skupina vrahov, recidivistov a pedofilov, nevyzeral by inak“. Autor článku tým nadväzuje na to, že sám tiež dospel k názoru, že novela obmedzuje dovtedy relevantnú zásadu

„tri krát a dost“ a súčasne zmierňuje tresty za najzávažnejšie trestné činy. Keďže sa táto novela pripravovala za pôsobenia JUDr. Štefana Harabina v pozícii ministra spravodlivosti, ktorý svojim osobným rozhodnutím menoval členov teamu, ktorý návrh novely pripravoval, a keďže ako minister spravodlivosti tento návrh novely osobne podporoval vo verejnej diskusii, potom novinár, autor titulku „Harabin chráni vrahov.“ mal dostatočný vecný základ pre formuláciu takéhoto, nesporne kritického a iste aj provokujúceho, prehánajúceho titulku.».

Dňa 7. marca 2011 bolo ústavnému súdu doručené podanie navrhovateľa, v ktorom s poukazom na svoje zistenie „z mediálnych správ“ o tom, že ústavný súd koná o sťažnosti sťažovateľky, okrem iného uviedol: „vyjadrujem svoju účasť v konaní ako vedľajší účastník konania a žiadam, aby mi boli doručené všetky podania účastníkov a prípadné rozhodnutia vo veci, aby sa mohol kvalifikovane vyjadriť.“ Ústavný súd v nadväznosti na uvedené podanie zaslal v prípise z 27. apríla 2011 navrhovateľovi požadovanú dokumentáciu a vyzval ho, aby v určenej lehote predložil svoje stanovisko v predmetnej veci.

Na označený prípis ústavného súdu reagovala v podaní z 22. mája 2011 právna zástupkyňa navrhovateľa – advokátka JUDr. E. L., B. (k uvedenému podaniu bolo priložené splnomocnenie, ktorým navrhovateľ označenú advokátku splnomocnil na svoje zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, pozn.), označenom ako „S., s. r. o. c/a Krajský súd Bratislava – stanovisko dotknutého účastníka“. V označenom podaní sa právna zástupkyňa navrhovateľa vyjadrila aj k právnej podstate sporu medzi jej klientom a sťažovateľkou a v tejto súvislosti okrem iného uviedla:

«V spore o ochranu osobnosti nešlo o stret práva na informácie a práva na ochranu osobnosti, ale o úmyselný, cielený a hrubo dehonestujúci útok vydavateľa a česť a dobrú povesť navrhovateľa, pre ktorého je „terčom“ už niekoľko rokov bez možnosti sa akokoľvek brániť, okrem vedenia súdnych sporov, ktoré už nemajú „konca“.

V naznačenom smere aj Sväté písmo hovorí, že dobré meno je viac ako veľké bohatstvo /porov. Pís. 22, 1/. Nespravodlivé pozbavenie dobrého mena je preto vážnejšie previnenie ako krádež. Ak niekto príde o majetok a je dostatočne šikovný, vie si ho znovu zadovážiť alebo mu v núdzi pomôže rodina či priateľ. Ak však niekto príde o dobrú povesť, nikto mu ju nevráti späť.

Preto by aj ústavný súd mal prihliadnuť k uvedenej 2000-ročnej pravde a s prihliadnutím aj na zásadu dispozičnú, sťažnosti nevyhovieť...»

Súčasťou podania právnej zástupkyne Š. H. bola aj námietka predpojatosti proti sudcovi ústavného súdu Jurajovi Horváthovi, ktorý ako člen II. senátu ústavného súdu vykonával funkciu sudcu spravodajcu. Sudca Juraj Horváth predložil uvedenú námietku predpojatosti so svojim vyjadrením predsedníčke ústavného súdu 1. júna 2011 na účely postupu podľa § 28 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Predsedníčka ústavného súdu v súlade s platným rozvrhom práce predložila uvedenú námietku (označenú ako námietka „dotknutého účastníka“, pozn.) na rozhodnutie III. senátu ústavného súdu, ktorý o námietke rozhodol uznesením č. k. III. ÚS 292/2011-9 z 21. júna 2011 tak, že sudcu Juraja Horvátha vylúčil z výkonu sudcovskej funkcie v tomto konaní (v označenom uznesení bol navrhovateľ označený ako vedľajší účastník, pozn.).

Vzhľadom na skutočnosť, že sudca Juraj Horváth, ktorý v predmetnej veci vykonával funkciu sudcu spravodajcu, bol vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie, bola vec postupom podľa platného rozvrhu práce pridelená sudcovi Ladislavovi Oroszovi ako novému sudcovi

spravodajcovi. Bezprostredne po pridelení veci novému sudcovi spravodajcovi ústavný súd vyzval právnu zástupkyňu Š. H., aby sa v určenej lehote vyjadrila, či má v predmetnej veci navrhovateľ ďalšie procesné návrhy. Na výzvu ústavného súdu reagoval priamo navrhovateľ, ktorý v podaní z 19. septembra 2011 vzniesol námietku predpojatosti proti sudcovi Ladislavovi Oroszovi s tým, že „Dôvody budú doplnené v krátkom čase.“. Odôvodnenie označenej námietky predpojatosti Š. H. ústavnému súdu doručil 29. septembra 2011.

Sudca Ladislav Orosz predložil 10. októbra 2011 námietku predpojatosti vznesenú Š. H. aj so svojím vyjadrením predsedníčke ústavného súdu na účely postupu podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde. O uvedenej námietke rozhodol ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 140/2012-19 z 3. apríla 2012 tak, že sudcu Ladislava Orosza nevyľúčil z výkonu sudcovskej funkcie v predmetnej veci; uvedené uznesenie, ako aj spis bol sudcovi spravodajcovi opätovne predložený 14. mája 2012.

Vychádzajúc z uvedeného o sťažnosti sťažovateľky rozhodoval senát ústavného súdu v zložení, aké je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

Vzhľadom na skutočnosť, že krajský súd vo svojom prípise sp. zn. Spr. 3712/2009 z 11. januára 2010 a právny zástupca sťažovateľky v podaní z 25. marca 2010 netrvali na ústnom pojednávaní, ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania upustil, keďže dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa predovšetkým domáha, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že rozsudkom krajského súdu č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2008 došlo k porušeniu jej základných práv podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy; napadnutým rozsudkom krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu č. k. 7 C 239/2007-111 zo 6. decembra 2007 v konaní o ochranu osobnosti, ktorým bola sťažovateľke uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi sumu 500 000 Sk z titulu náhrady nemajetkovej ujmy a nahradiť mu trovy konania, ako aj trovy právneho zastúpenia z dôvodu, že ako vydavateľka denníka Plus jeden deň uverejnením titulku „Harabin chráni vrahov“ v ročníku 2, č. 122, s. 2 tohto denníka z 29. mája 2007 nepravdivým tvrdením negatívne zasiahla do jeho osobnostných práv.

Podľa čl. 26 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu.

Podľa čl. 26 ods. 4 ústavy sloboda prejavu a právo vyhľadávať a šíriť informácie možno obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Zo sťažnosti a z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľka zastáva názor, že krajský súd napadnutým rozsudkom „v miere nie nevyhnutnej obmedzil“ jej základné právo na slobodu prejavu na úkor navrhovateľovho práva na ochranu osobnosti. Sťažovateľka považuje skutkové a právne názory, na ktorých je založený rozsudok krajského súdu č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2008, za „zjavne neodôvodnené až arbitrárne“, keďže krajský súd (najmä)

a) dostatočne neobjasnil, či predmetom neoprávneného zásahu bol len titulok „Harabin chráni vrahov“ alebo celý článok uvedený citovaným titulkom (ďalej len „inkriminovaný článok“),

b) sa nevysporiadal s otázkou, či v danom prípade ide o tvrdenie faktu alebo hodnotiaci úsudok,

c) bez akceptovateľného odôvodnenia zamietol jej návrh na prerušenie konania do rozhodnutia ústavného súdu o jej sťažnosti, ktorou namietala porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Nc 29/2008 z 8. októbra 2008 (týmto uznesením boli sudcovia krajského súdu JUDr. M. M. a JUDr. J. M. vylúčení z prerokovania a rozhodovania sťažovateľkinej veci, pozn.).

II.1 Všeobecné východiská pre rozhodovanie ústavného súdu (ku konfliktu medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti)

Kľúčovou úlohou ústavného súdu v tomto konaní bolo posúdiť, či krajský súd napadnutým rozsudkom ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom rozhodol v spore o ochranu osobnosti medzi sťažovateľkou (ako vydavateľkou denníka Plus jeden deň, v ktorom bol uverejnený inkriminovaný titulok a inkriminovaný článok) a navrhovateľom, u ktorého malo podľa záverov okresného súdu, ako aj krajského súdu dôjsť uverejnením inkriminovaného titulku, resp. inkriminovaného článku k nepripustnému zásahu do jeho osobnostných práv, ktorý zakladá nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Z uvedeného vyplýva, že podstatou sporu, ku ktorému sa v sťažovateľkinej veci ústavný súd musel vyjadriť, je konflikt medzi ústavou garantovanou slobodou prejavu a základným právom vyhl'adávať a rozširovať informácie sťažovateľky (čl. 26 ústavy) a právom na ochranu osobnosti navrhovateľa, ktoré je taktiež garantované ústavou (najmä čl. 19 ústavy). Podstatou rozhodovania o väčšine obdobných právnych sporov je hľadanie vyváženého vzťahu medzi ústavou garantovaným právom na ochranu cti, dôstojnosti či súkromia na jednej strane a slobodou prejavu a základným právom na informácie na strane druhej. Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej doterajšej judikatúre už viackrát zdôraznil, že každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 362/09, PL. ÚS 7/96).

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a seberealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „informáciám“ a „myšlienkam“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus,

znášateľnosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „demokratickej spoločnosti“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly vyjadrené čl. 26 ods. 4 ústavy (a tiež v čl. 10 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „ochrana práv a slobôd iných“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb alebo štátu.

Ústavný súd vychádzajúc zo záväznosti ústavy pre všetky orgány verejnej moci (všeobecné súdy nevynímajúc) konštatuje, že pri rozhodovaní sporov vo veciach ochrany osobnosti musí byť vždy zohľadnená ochrana slobody prejavu, a to minimálne v rozsahu jej ústavných záruk. Uvedené ustanovenia Občianskeho zákonníka teda nemožno aplikovať izolovane, ale je nutné ich vykladať a aplikovať v súlade s ústavou. Nutnosť zohľadniť slobodu prejavu, samozrejme, neznamená rezignáciu na ochranu osobnosti. Znamená to však, že v niektorých prípadoch musí byť uprednostnená sloboda prejavu, aj keď daný prejav môže mať isté nedostatky z hľadiska klasickej zákonnej ochrany osobnosti (porovnaj k tomu aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 55/2008 z 25. februára 2009, www.supcourt.gov.sk). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína tiež povinnosť všeobecných súdov zohľadňovať pri svojej rozhodovacej činnosti relevantnú judikatúru ESLP a ďalších medzinárodných súdnych orgánov vyvoditeľnú okrem iného aj z čl. 1 ods. 2 ústavy.

Keďže sťažovateľke bola rozsudkom okresného súdu č. k. 7 C 239/2007-111 zo 6. decembra 2007 uložená povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 500 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy za uverejnenie inkriminovaného výroku, resp. inkriminovaného článku, ktorú krajský súd namietaným rozsudkom potvrdil, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľky, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu bolo ale posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu a základného práva na informácie a či krajský súd pri svojom rozhodovaní rešpektoval požiadavky vyplývajúce zo základného práva na súdnu ochranu garantovaného čl. 46 ods. 1 ústavy.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku zdôraznil, že ústavným rámcom ochrany osobnostných práv je čl. 19 ústavy, v zmysle ktorého má každý právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti, právo na ochranu mena, ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe. Okrem práv spätých s ochranou osobnosti ústava zaručuje aj iné základné práva a slobody, napr. právo na súdnu a inú právnu ochranu (čl. 46 až čl. 50) a slobodu prejavu (čl. 26). Uplatňovanie týchto základných práv a slobôd a ich právna ochrana musia byť proporcionálne a vzájomne vyvážené tak, aby sa nadmernou ochranou jedného práva nad únosnú mieru nepotlačila ochrana iného práva. To znamená, že ani existencia zásahu do osobnostných práv nemusí nevyhnutne viesť k záveru o neoprávnenosti takého zásahu, ak bol dôsledkom uplatňovania iného základného práva, pričom vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci tento zásah nepresiahol hranice primeranosti (proporcionality).

V každom konkrétnom prípade je vždy nevyhnutné skúmať mieru (intenzitu) tvrdeného porušenia základného práva na ochranu osobnosti, a to práve v kontexte so slobodou prejavu a so zreteľom na požiadavku proporcionality uplatňovania týchto práv.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

V posudzovanom prípade došlo k obmedzeniu slobody prejavu sťažovateľky na zákonom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, potrebné zo strany ústavného súdu posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľky primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

II.2 K proporcionálite zásahu do slobody prejavu sťažovateľky

Vzhľadom na skutočnosť, že základné podmienky zásahu do slobody prejavu sťažovateľa boli v posudzovanom prípade splnené, ústavný súd pristúpil k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu sťažovateľky a ústavnými garanciami práva na súkromie navrhovateľa. Pre tento účel, obdobne ako v iných porovnateľných prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 302/2010), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ (uverejnil informáciu); k tomu pozri v odbornej literatúre napr. Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 1082 a nasl.

II.2.1 KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Z hľadiska dôležitosti pre výmenu názorov v demokratickej spoločnosti možno subjekty uplatňujúce slobodu prejavu klasifikovať do viacerých skupín. Z judikatúry ESLP vyplýva, že privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90, alebo rozsudok ESLP Bladet Tromsø a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru preháňania a provokácie. Ústavný súd akceptuje uvedený prístup ESLP, a to nielen z dôvodu jeho authority, ale hlavne z dôvodu presvedčivosti jeho argumentácie.

Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd zdôrazňuje, že v posudzovanej veci je sťažovateľka vydavateľkou denníka Plus jeden deň, v ktorom bol inkriminovaný titulok, resp. inkriminovaný článok uverejnený. Sťažovateľka je v danom prípade teda „nositeľkou“ slobody

prejavu, a preto sa na ňu vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

II.2.2 O KOM bol inkriminovaný titulok a inkriminovaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je kategorizácia adresátov kritiky. Stupeň dovolenej kritiky sa mení podľa charakteristiky adresáta. Hranice akceptovateľnej kritiky sú najširšie u politikov, ku ktorým nepochybne treba na jednom z prvých miest zaradiť členov vlády, a najužšie u „bežných“ občanov.

V posudzovanom prípade je nepochybné, že inkriminovaný titulok sa týka navrhovateľa, keďže v ňom bol identifikovaný výslovným uvedením jeho priezviska. Nie je sporné, že v čase uverejnenia inkriminovaného titulku bol navrhovateľ ústavným činiteľom – členom vlády [ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „minister spravodlivosti“)], pričom pre väčšinu verejnosti bola známa aj skutočnosť, že navrhovateľ je pôvodným povolaním sudca. Túto skutočnosť v zásade reflektoval aj okresný súd, ktorý vo svojom rozsudku uviedol, že „Ďalšou významnou okolnosťou je skutočnosť, že navrhovateľ je verejným činiteľom, na najvyššom poste Ministerstva spravodlivosti SR a pôvodným povolaním sudca, ktorého hlavnou prioritou by malo byť, dbať o to, aby nedochádzalo k porušovaniu práv občanov...“ (s. 7 a 8 rozsudku okresného súdu), pričom ju ale zjavne vyhodnotil v neprospech sťažovateľky (a nie naopak), ktorá to v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu podľa názoru ústavného súdu oprávnene namieta.

Krajský súd v napadnutom rozsudku vyhodnotil námietku sťažovateľky založenú na tvrdení, že „navrhovateľ ako verejná osoba, minister spravodlivosti a teda súčasť výkonnej moci štátu, je povinný strpieť široký rámec kritiky“, ako nedôvodnú s poukazom na to, že «V prejednávanej veci totiž o kritiku vôbec nejde. Do občianskej cti navrhovateľa bolo zasiahnuté zverejnením difamujúceho skutkového tvrdenia, resp. publikovaním neprípustného titulku „Harabin chráni vrahov“, teda uvedením nepravdivej skutočnosti, týkajúcej sa navrhovateľa...» (s. 5).

Pokiaľ ide o inkriminovaný článok, tento sa navrhovateľa tiež dotýkal, aj keď nielen jeho, keďže jeho obsahom «sú kritické úvahy poslanca KDĽH JUDr. Daniela Lipšica ohľadne novely trestného zákona, ktorú pripravuje komisia zriadená ministrom spravodlivosti JUDr. Harabinom. V predmetnom článku okrem iného je citované aj vyjadrenie JUDr. L.: „Ak by návrh novely trestného zákona pripravovala skupina vrahov, recidivistov pedofilov, nevyzeral by inak“, ktorým okomentoval návrh novely trestného zákona. Súčasťou článku je aj argumentácia ministra spravodlivosti, že v danom prípade ide iba o návrh novely, s ktorým pracuje odborná komisia a ktorý sa neustále mení ako aj vyhlásenie hovorcu ministra spravodlivosti...: „D. L. si nechce verejne priznať, že prísne tresty nezaručujú nižšiu kriminalitu“» (citované z rozsudku okresného súdu zo 6. decembra 2007, s. 2). Z citovaného (ako aj celkového obsahu inkriminovaného článku) možno uzavrieť, že aj v inkriminovanom článku je Š. H. prezentovaný v postavení verejného činiteľa — člena vlády a ministra spravodlivosti, ktorý reprezentuje v očiach čitateľskej verejnosti justíciu a nesie (politickú) zodpovednosť za príslušný rezort [Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo spravodlivosti“)] vrátane legislatívnych prác na novelizácii Trestného zákona a ich potenciálnych dôsledkov na spoločenskú prax. Ústavný súd akceptuje, že navrhovateľ je pre čitateľov známy aj zo svojho pôsobenia ako sudcu, ale v danom prípade táto skutočnosť

nezohrávala zásadnejšiu úlohu. V inkriminovanom článku je Š. H. v pozícii člena vlády (politika), ktorý musí znieť aj v súlade so stabilizovanou judikatúrou ESLP v porovnaní s inými osobami (vrátane sudcov) vyššiu mieru kritiky.

V nadväznosti na už uvedené ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že v sporoch o ochranu osobnosti, ktorých predmetom je posúdenie, či výroky uverejnené v printových médiách (v danom prípade v dennej tlači) mohli predstavovať neprípustný zásah do práva na súkromie, nekorešponduje požiadavke objektívneho a spravodlivého posúdenia skutkových okolností predmetného sporu, ak vo veci rozhodujúci súd nezohľadní, resp. nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a vecným obsahom tohto článku. Podľa názoru ústavného súdu treba pri posudzovaní tejto otázky vychádzať z funkcie, ktorý titulok (nadpis) v printových médiách plní. Jeho funkciou (účelom) je upútať a zaujať čitateľa k tomu, aby si článok prečítal a až na tomto základe si osvojil tlačou ponúkané informácie a urobil si o nich vlastný úsudok. Vychádzajúc z tejto funkcie titulku možno aj z hľadiska ochrany práva na súkromie dotknutých osôb vo všeobecnosti akceptovať a tolerovať, že sa v titulku objavujú expresívnejšie, provokujúce či zveličujúce vyjadrovacie prostriedky, a to zvlášť vtedy, ak ide o médium bulvárneho typu, ku ktorým denník Plus jeden deň v zásade možno zaradiť.

V posudzovanom prípade síce krajský súd v napadnutom rozsudku uvedenú funkciu titulku naznačil („Je nepochybné, že cieľom upútavky alebo úlohou titulku – nadpisu – ako upútavky, je zaujať čitateľa a osloviť ho tak, aby si samotný článok prečítal...“, s. 6 namietaného rozsudku), ale túto skutočnosť pri svojom rozhodovaní zjavne nezohľadnil, keďže aj z už citovaného textu („Do občianskej cti navrhovateľa bolo zasiahnuté zverejnením difamujúceho skutkového tvrdenia, resp. publikovaním neprípustného titulku...“, s. 5 namietaného rozsudku) vyplýva, že za skutkový základ pre svoje potvrdzujúce rozhodnutie vzal inkriminovaný titulok bez zohľadnenia jeho väzby na inkriminovaný článok. Na druhej strane ústavný súd aj vzhľadom na námietky sťažovateľky považoval za potrebné poukázať na skutočnosť, že v úvodnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku, ktorá obsahuje sumarizáciu skutkových a právnych záverov vyjadrených v odvolaní napadnutom rozsudku okresného súdu, sa okrem iného uvádza: „... dospel k záveru (okresný súd, pozn.), že odporca uverejnením článku... s titulkom, zasiahol do osobnostného práva navrhovateľa... a to šírením neopravného údaju...“ (s. 1 napadnutého rozsudku).

Vychádzajúc z citovaných častí napadnutého rozsudku krajského súdu sa námietka sťažovateľky, podľa ktorej krajský súd dostatočne neobjasnil, či predmetom neoprávneného zásahu bol len inkriminovaný titulok alebo celý (inkriminovaný) článok, javí aj podľa názoru ústavného súdu ako opodstatnená a signalizuje vnútornú rozpornosť argumentácie krajského súdu. V tejto súvislosti ústavný súd považoval za potrebné konštatovať, že uvedená vnútorná rozpornosť sa prejavuje (aj keď v menšom rozsahu) aj v odôvodnení rozsudku súdu prvého stupňa, v ktorého úvodnej časti sa sumarizuje podstata návrhu (žaloby) navrhovateľa, podľa ktorého k neoprávnenému zásahu do jeho osobnostných práv došlo «tým, že denník Plus jeden deň... uverejnil titulok s názvom „Harabin chráni vrahov“ a týmto nepravdivým tvrdením...» (s. 2 rozsudku okresného súdu), čomu v zásade zodpovedá aj záverečná časť rozsudku okresného súdu („Uverejnením predmetného výroku odporca výrazne znížil dôveryhodnosť navrhovateľa v očiach verejnosti...“; s. 8 rozsudku okresného súdu). Na druhej strane okresný súd na inom mieste (s. 7 rozsudku súdu prvého stupňa) napr. uvádza: „Odporca uverejnením článku s titulkom... zverejnil jednoznačné tvrdenie autora článku o navrhovateľovi, ktoré ako sa v konaní preukázalo je v príkrom rozpore s objektívnou pravdou... V danom prípade ani nie je

podstatné, či titulok korešponduje s obsahom predmetného článku autora alebo nie, nakoľko výroky, kritizujúce materiál legislatívnej komisie obsahujúci legislatívne návrhy uverejnené v predmetnom článku, sú taktiež hrubo zavádzajúce, znevažujúce a podľa názoru súdu vychádzajú z nedostatočnej informovanosti alebo absolútneho nepochopenia danej problematiky...“

II.2.3 ČO bolo obsahom inkriminovaného článku, na ktorý mal inkriminovaný titulok upútať

V súvislosti s posudzovaním tohto kritéria ústavný súd zdôrazňuje, že kľúčovým poslaním tlače je predovšetkým vyhľadávať a rozširovať informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom zároveň je nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať (dostať). K otázkam verejného záujmu v prvom rade patria veci súvisiace s činnosťou štátnych orgánov, ako aj osôb, ktoré ich reprezentujú, teda osôb pôsobiacich vo verejnom živote. Tieto otázky „môžu a majú byť verejne posudzované“ (IV. ÚS 302/2010, m. m. tiež nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 453/03). Justícia všeobecne, a v rámci nej nepochybne aj činnosť ministerstva spravodlivosti, tvorí legitímnu tému verejného záujmu, justícia a vôbec právny život nie sú účelom samým osebe, ale sú integrálnou súčasťou života spoločnosti. Z tohto dôvodu je legitímne, aby sa otázky práva neriešili len na stránkach odborných (právnických) časopisov, ale aby boli reflektované aj laickou verejnosťou prostredníctvom dennej tlače. Podľa ústavného súdu si sociálna diskusia s prvkami kritiky o týchto otázkach zaslúži zvýšenú ochranu, pričom problematika, ktorá bola predmetom inkriminovaného článku, do tejto kategórie nepochybne patrí.

Z už uvedeného vyplýva, že predmetom inkriminovaného článku boli v prvom rade informácie o legislatívnych prácach nad novelizáciou Trestného zákona, ktoré vecne patria do rezortu ministerstva spravodlivosti. Za týchto okolností je prirodzené, že objektom inkriminovaného článku (resp. kritiky v ňom obsiahnutej) bol (a aj mal byť) aj navrhovateľ ako verejná osoba zodpovedajúca vo vzťahu k verejnosti za činnosť ministerstva spravodlivosti a tiež ako osoba, ktorá zriadila na účely vypracovania novelizácie Trestného zákona odbornú komisiu, v ktorej pracovali ním ustanovení odborníci.

Ústavný súd navyše uvádza, že v inkriminovanom článku navrhovateľ vystupuje nielen ako verejný činiteľ, ale aj ako mediálne známa osoba symbolicky stelesňujúca justíciu, čo má tiež istý vplyv na jeho klasifikáciu [k tomu pozri rozsudky ESLP Wirtschafts-Trend Zeitschriften-Verlagsgesellschaft m. b. H. (č. 3) v. Austria, sťažnosti č. 15653/02 a č. 66298/01, rozsudok z 13. decembra 2005, § 44 a § 47; Krone Verlag GmbH & Co. KG v. Austria, sťažnosť č. 34315/96, rozsudok z 26. februára 2002, § 37], ale tiež na posudzovanie predmetnej veci. Skutočnosť, že navrhovateľ je mediálne známou osobou dlhodobo pôsobiacou v justícii, sa premietla do inkriminovaného titulku, ktorý bol vo svojej expresívnej podobe spôsobilý efektívne splniť funkciu upútavky na inkriminovaný článok.

Inkriminovaný titulok „Harabin chráni vrahov“ je potrebné podľa názoru ústavného súdu považovať za integrálnu súčasť článku, pričom je zjavné, že z jeho obsahu nevyplýva popis žiadnej činnosti navrhovateľa, ktorou by chránil vrahov, ale je z neho zrejmé, že informuje o pripravovanej novelizácii Trestného zákona, v ktorej sa uvažuje aj o znížení trestných sadzieb. Ide teda o informáciu o dôležitej veci verejného záujmu, ktorá zároveň obsahuje prvky kritiky. V širšom zmysle ide o politický prejav. Tento druh prejavu spadá jednoznačne pod ochranu čl. 26 ústavy.

II.2.4 KDE bol inkriminovaný titulok uverejnený

Užitočným kritériom pri posudzovaní zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov. Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je miera ochrany osobnostných práv. Inkriminovaný článok s inkriminovaným titulkom bol uverejnený v denníku Plus jeden deň, ktorý má celoslovenskú pôsobnosť a pomerne vysoký náklad (nie však v televízii či inom elektronickom médiu, ktoré sú z tohto hľadiska posudzované prísnejšie). V danom prípade je však nutné vnímať kritérium miesta distribúcie inkriminovaného článku v spojení s kritériom ich autora. Ak je jeho autorom novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia (pozri časť II.2.1 tohto nálezu).

II.2.5 KEDY bol inkriminovaný článok uverejnený

Inkriminovaný článok bol uverejnený v čase, keď reálne prebiehali legislatívne práce nad novelizáciou Trestného zákona, t. j. noviny, ktoré sťažovateľka vydáva, aktívne reagovali v aktuálnom čase na problematiku, ktorá je predmetom verejného záujmu. Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôrazňuje, že bolo v súlade s poslaním tlače, a teda aj denníka Plus jeden deň, v tomto čase o problematike, ktorá tvorí obsah inkriminovaného článku, čitateľskú verejnosť informovať. Navyše treba pripomenúť, že v tomto čase problematika legislatívnych prác smerujúcich k novelizácii Trestného zákona rezonovala aj v iných printových, ako aj elektronických médiách (pozri k tomu aj zistenia okresného súdu uvedené na s. 6 jeho rozsudku), pričom aj v iných médiách boli predbežné výsledky týchto legislatívnych prác predmetom kritiky.

II.2.6 AKO boli informácie v inkriminovanom článku formulované

Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktmi a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, už spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001). Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé. Tento prístup ESLP k posudzovaniu právnych sporov, ktorých predmetom je konflikt medzi slobodou prejavu a právom na ochranu súkromia, si osvojil vo svojej judikatúre aj ústavný súd (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09, IV. ÚS 302/2010) a považuje za potrebné ho uplatniť aj vo veci sťažovateľky.

V posudzovanej veci krajský súd (obdobne ako okresný súd) vychádzal zo skutočnosti, že k neprípustnému zásahu do osobnostných práv navrhovateľa došlo „zverejnením difamujúceho skutkového tvrdenia, resp. publikovaním neprípustného titulku...“ (s. 5 namietaného rozsudku), pričom inkriminovaný výrok („Harabin chráni vrahov“) považoval za tvrdenie (fakt), ktoré je nepravdivé. Tento záver krajského súdu ústavný súd akceptuje, keďže podklad, z ktorého ho odvolací súd (a pred ním aj okresný súd) vyvodil, tvoril len obsah inkriminovaného titulku. Ústavný súd už ale uviedol (pozri úvahy v častiach II.2.2 a II.2.3 tohto nálezu), že nepovažuje za správne, ak všeobecný súd rozhodujúci o veci nezohľadní, resp.

nedostatočne zohľadní organickú väzbu medzi titulkom (nadpisom) určitého článku a jeho vecným obsahom. Pri „izolovanom“ posudzovaní by totiž väčšinu titulkov (nadpisov) uverejňovaných v tlači bolo potrebné charakterizovať ako skutkové tvrdenia (fakty), hoci skutočným zámerom ich autorov je len prostredníctvom titulkov upútať pozornosť čitateľov na článok, ktorý poskytuje informácie vo forme hodnotiacich úsudkov. Zároveň treba tiež zdôrazniť, že izolovaným posudzovaním titulku spravidla nemožno dôjsť hodnoverne k záveru, či v ňom obsiahnuté tvrdenie je pravdivé alebo naopak, nepravdivé.

V posudzovanom prípade izolovaným posúdením inkriminovaného titulku krajský súd (a pred ním v zásade aj okresný súd) dospel k záveru, že výrok v ňom obsiahnutý je nepravdivý, pričom nepovažoval za potrebné zohľadniť pri formulovaní tohto záveru obsah inkriminovaného článku (napadnutý rozsudok krajského súdu síce obsahuje na s. 8 všeobecnú úvahu o tom, kedy možno považovať kritiku za oprávnenú, a teda prípustnú, ale odvolací súd z tejto úvahy zjavne nevyvodil žiadne závery: „... V prejednávanej veci totiž o kritiku nejde. Do občianskej cti navrhovateľa bolo zasiahnuté zverejnením difamujúceho skutkového tvrdenia, resp. publikovaním neprípustného titulku...“). Takéto zjednodušené vyvodzovanie kľúčových záverov pre potvrdzujúce rozhodnutie krajského súdu podľa názoru ústavného súdu spochybňuje napadnutý rozsudok ako celok.

Podľa názoru ústavného súdu bolo žiaduce aj zo strany vo veci sťažovateľky konajúcich všeobecných súdov považovať inkriminovaný titulok „Harabin chráni vrahov“ za integrálnu súčasť inkriminovaného článku a na tomto základe vyvodzovať vo vzťahu k nemu právne závery. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že z inkriminovaného článku nevyplýva popis žiadnej takej činnosti navrhovateľa, ktorou by chránil vrahov. Z jeho obsahu vyplýva, že informuje o pripravovanej novelizácii Trestného zákona, v rámci ktorej sa okrem iného uvažuje aj o znížení trestných sadziieb, čo je v konečnom dôsledku (pri určitom zjednodušení) „pozitívna“ informácia pre páchatel'ov trestných činov. Zároveň ide o informácie, ktoré sú v inkriminovanom článku posudzované kriticky. Autor inkriminovaného článku formou kritiky vyjadruje nesúhlas s pripravovanou novelizáciou Trestného zákona. Ústavný súd pripúšťa, že článok vyznieva sarkasticky (čo je typické pre žurnalistiku), nie však zákerne. Samotný článok neobsahuje urážlivé, útočné či neslušné vyjadrenia, pričom v celkovom kontexte nie je formulovaný v podobe faktických tvrdení, ale naopak, v podobe hodnotiacich úsudkov jeho autora o negatívnom dopade pripravovanej novelizácie Trestného zákona na kriminalitu. Zároveň treba uviesť, že hodnotiace úsudky autora vychádzajú z reálneho faktického základu; ani krajský súd a ani navrhovateľ nespochybňujú, že v období, keď bol inkriminovaný článok uverejnený, sa reálne pripravovala novelizácia Trestného zákona, pričom v rámci prípravných prác sa uvažovalo aj o znižovaní trestných sadziieb.

Aj ústavný súd považuje hodnotiace závery autora inkriminovaného článku za zjednodušené a odborné spochybniteľné, zároveň ale podčiarkuje, že autor článku mal ústavou garantované právo takéto hodnotiace úsudky vysloviť, pričom zároveň považuje za potrebné zdôrazniť, že zo samotného článku nemožno vyvodit' hodnotiaci úsudok jeho autora, podľa ktorého by navrhovateľ chránil vrahov. Jeho autor v ňom ponúka čitateľskej verejnosti svoj názor na dôležitú vec verejného záujmu. V širšom zmysle možno tieto jeho názory, podopreté aj výrokom bývalého ministra spravodlivosti — v aktuálnom čase opozičného politika (D. Lipšica), považovať za špecifickú formu politického prejavu, ktorý požíva v zmysle čl. 26 ústavy zvýšenú ochranu.

II.3 K námietke zamietnutia návrhu na prerušenie konania krajským súdom

Zo sťažnosti, ako aj z priloženej dokumentácie vyplýva, že sťažovateľka v priebehu odvolacieho konania podaním doručeným krajskému súdu 2. decembra 2008 navrhla „v súlade s ust. § 109 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 písm. c/ O. s. p. prerušiť odvolacie konanie z dôvodu, že dňa 28. 11. 2008 podal na Ústavný súd Slovenskej republiky Ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 8. 10. 2008, sp. zn. 5 Nc 29/2008, ktorým boli sudcovia JUDr. M. M. a J. M. vylúčení z prejednávania a rozhodovania danej veci, pričom Ústavný súd SR bude rozhodovať o právnej otázke, či vylúčení sudcovia sú zákonnými sudcami v odvolacom konaní v tejto prejednávanej veci“ (citované z napadnutého rozsudku krajského súdu, s. 2).

Podľa § 109 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) súd konanie preruší, ak rozhodnutie závisí od otázky, ktorú nie je v tomto konaní oprávnený riešiť. Rovnako postupuje, ak tu pred rozhodnutím vo veci dospel k záveru, že všeobecne záväzný právny predpis, ktorý sa týka veci, je v rozpore s ústavou, zákonom alebo medzinárodnou zmluvou, ktorou je Slovenská republika viazaná; v tom prípade postúpi návrh ústavnému súdu na zaujatie stanoviska.

Podľa § 109 ods. 2 písm. c) OSP pokiaľ súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na takéto konanie podnet.

Krajský súd o tomto návrhu sťažovateľky rozhodol tak, že ho zamietol, pričom zamietavý výrok je integrálnou súčasťou napadnutého rozsudku. Krajský súd tento svoj výrok odôvodnil takto:

„Odvolací súd dospel k záveru, že ani jeden z dôvodov, ktorými odporca návrh na prerušenie konania zdôvodňuje, nie je možné subsumovať pod citované zákonné ustanovenia. Otázka či sudcovia, ktorí boli z prejednávania tejto právnej veci vylúčení, nie je totiž otázkou právnou, od ktorej rozhodnutie vo veci závisí, pričom je nutné zdôrazniť, že v súlade s ust. § 52 zák. č. 38/1993 Z. z. podanie sťažnosti nemá odkladný účinok. Naviac uznesenie Najvyššieho súdu SR zo dňa 8. 10. 2008, sp. zn. 5 Nc 29/2008, ktorým rozhodol o vylúčení členov odvolacieho senátu z prejednávania a rozhodovania tejto veci, je pre odvolací súd záväzná.“ Sťažovateľka v sťažnosti namieta, že krajský súd bez akceptovateľného odôvodnenia zamietol jej návrh na prerušenie konania.

Aj pri rešpektovaní vysokej miery autonómie, ktorou krajský súd disponoval pri rozhodovaní o tomto procesnom návrhu sťažovateľky, a odhliadnuc od závažnosti ústavnoprávných námietok, ktoré uplatnila sťažovateľka vo svojej sťažnosti z 28. novembra 2008 adresovanej ústavnému súdu, považoval ústavný súd za potrebné v súvislosti s touto námietkou sťažovateľky minimálne konštatovať, že s názorom krajského súdu, podľa ktorého sťažovateľkou uvádzaný dôvod na prerušenie konania nie je subsumovateľný pod dôvod podľa § 109 ods. 2 písm. b) OSP, sa nemožno bez výhrad stotožniť. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na skutočnosť, že o uvedenej sťažnosti sťažovateľky rozhodol nálezom č. k. IV. ÚS 345/09-70 z 24. februára 2011 tak, že uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 5 Nc 29/2008 z 8. októbra 2008 boli porušené základné práva sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 v spojení s čl. 144 ods. 1 ústavy.

V odôvodnení označeného nálezu ústavný súd predovšetkým zaujal stanovisko k právnemu názoru najvyššieho súdu vyjadrenému v označenom uznesení, podľa ktorého „kolegiálny vzťah (sudcu, pozn.) k inému sudcovi, s ktorým sa bežne, aj keď len v rámci plnenia pracovných povinností, stýka, ide o takú skutočnosť, ktorá (bez ohľadu na skutočnú

povahu tohto vzťahu) je spôsobilá vyvolať opodstatnené pochybnosti o pomere sudcu k takému kolegovi. Daný vzťah už nemožno považovať za neutrálny, či spoločenský, keď jeho povaha sama osebe vzbudzuje pochybnosti o sudcovskej nezávislosti. Z tohto pohľadu dôjde k vylúčeniu sudcu z prejednávania a rozhodovania veci nielen vtedy, keď jeho vzťah k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom je založený na zaujatosti skutočne preukázanej, ale rovnako, i keď existuje čo i len najmenšia pochybnosť o jeho nestrannosti v očiach verejnosti... V danom prípade skutočnosť vylúčenia predsedníčky senátu A. B. z prejednávania veci i pozastavenie jej funkcie sudcu zo strany žalobcu, môže zakladať pochybnosť o nestrannosti jej kolegov v senáte 6 Co prejednať a rozhodnúť vec.“. Ústavný súd v reakcii na citovaný právny názor predovšetkým uviedol, že jeho akceptovanie ako ústavne súladného výkladu § 14 ods. 1 OSP by znamenalo, že „vždy, ak dôjde k vylúčeniu predsedu alebo predsedníčky senátu (na krajských súdoch alebo na najvyššom súde), účastníci konania bez ďalšieho môžu – a úspešne – uplatniť na základe takého rozhodnutia námietku zaujatosti proti členom senátu. Takýto výklad však ústavný súd považuje za rozporný so základným právom na zákonného sudcu, a tak aj v rozpore so základným právom na spravodlivý proces.“. Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal aj na svoju dovtedajšiu judikatúru, podľa ktorej „samotné kolegiálne vzťahy medzi sudcami nemôžu byť dôvodom na spochybnenie ich nestrannosti a na ich vylúčenie z prerokúvania veci z toho dôvodu (m. m. IV. ÚS 124/2010)“.

V nadväznosti na citované právne názory je z hľadiska v tomto konaní posudzovanej veci sťažovateľky ale podstatné predovšetkým to, že ústavný súd svojím autoritatívnym výrokom v náleze č. k. IV. ÚS 345/09-70 z 24. februára 2011 vyslovil, že o odvolaní sťažovateľky rozhodol krajský súd v zložení, ktoré je v rozpore s čl. 48 ods. 1 ústavy, čo už samo osebe spochybňuje ústavnú akceptovateľnosť napadnutého rozsudku krajského súdu a zakladá legitímny dôvod na jeho zrušenie.

II.4 Závery

Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodujúc o odvolaní sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu č. k. 7 C 239/2007-111 zo 6. decembra 2007, ktorým jej bola okrem iného uložená povinnosť nahradiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch z titulu neprípustného zásahu do jeho osobnostných práv, v konflikte medzi jej základným právom vyhľadávať a rozširovať informácie a slobodou prejavu a základným právom navrhovateľa na ochranu súkromia uprednostnil ochranu osobnostných práv navrhovateľa. Krajský súd takto rozhodol

- napriek tomu, že sťažovateľka požíva v zmysle stabilizovanej judikatúry ESLP, z ktorej ústavný súd pri rozhodovaní porovnateľných vecí vychádza, privilegované postavenie (zvýšenú ochranu),

- napriek tomu, že navrhovateľ bol v aktuálnom čase členom vlády — ministrom spravodlivosti (politikom), ktorý musí v zmysle stabilizovanej judikatúry ESLP strpieť vyššiu (najvyššiu) mieru kritiky v porovnaní s inými fyzickými osobami,

- aj preto, že posudzoval inkriminovaný titulok izolovane, hoci mal zohľadniť jeho organickú väzbu na inkriminovaný článok a až na tomto základe formulovať právne závery,

- napriek tomu, že inkriminovaný článok sa dotýkal vecí verejného záujmu (legislatívne práce na novelizácii Trestného zákona, za ktoré niesol navrhovateľ ako minister spravodlivosti politickú zodpovednosť), o ktorých sú novinári nielen oprávnení, ale aj povinní verejnosť informovať,

- napriek tomu, že inkriminovaný článok bol formulovaný prevažne formou hodnotiacich úsudkov ich autora o pripravovanej novelizácii Trestného zákona (i keď zjednodušených, čiastočne nepresných a z odborného hľadiska spochybniteľných).

Za týchto okolností považuje ústavný súd právny záver krajského súdu vyjadrený v napadnutom rozsudku, v zmysle ktorého sťažovateľka neprípustným spôsobom zasiahla do osobnostných práv, z ústavného hľadiska za neakceptovateľný a neudržateľný, o to viac, že v predmetnej veci rozhodol krajský súd v takom personálnom zložení, ktorým v zmysle nálezu ústavného súdu č. k. IV. ÚS 345/09-70 z 24. februára 2011 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. Na tomto závere nič nemení skutočnosť, že aj podľa názoru ústavného súdu bol obsahom inkriminovaného titulku výrok, ktorý mal sám osebe difamujúci účinok na navrhovateľa a „vďaka“ výrazovým prostriedkom, ktoré v ňom boli použité, sa nachádza na hrane ústavnej (ne)akceptovateľnosti.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že napadnutým rozsudkom krajského súdu došlo k porušeniu základných práv sťažovateľky podľa čl. 26 ods. 2 a 4 a čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku tohto nálezu).

Sťažovateľka namietala aj porušenie čl. 144 ods. 1 ústavy, ktorý neobsahuje konkrétne základné právo, ale patrí k všeobecným ústavným princípom, ktoré sú povinné rešpektovať všetky orgány verejnej moci pri výklade a uplatňovaní ústavy. Ústavné princípy sú vždy implicitnou súčasťou rozhodovania ústavného súdu, t. j. aj jeho rozhodovania o porušovaní základných práv a slobôd garantovaných ústavou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd nepovažoval za potrebné vysloviť porušenie tohto ustanovenia ústavy v príslušnom výroku tohto nálezu (porovnaj IV. ÚS 383/08). Z uvedeného dôvodu v tejto časti sťažnosti sťažovateľky nevyhoveli.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie...

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd rozhodol o tom, že napadnutým rozsudkom boli porušené základné práva sťažovateľky, rozhodol zároveň aj o zrušení rozsudku krajského súdu č. k. 6 Co 64/2008-167 z 11. decembra 2009 a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku tohto nálezu). Krajský súd bude po vrátení veci na ďalšie konanie viazaný právnymi názormi ústavného súdu vyjadrenými predovšetkým v II. časti tohto nálezu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie. Rovnako tak podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadostučinenie.

Sťažovateľka požadovala priznanie primeraného finančného zadostučinenia v sume 6 638,78 €, pričom v tejto súvislosti uviedla, že jeho „zaplatenie bude pre budúcnosť dostatočne motivujúce neprivodzovať rozhodovaním porušiteľa obmedzovanie ústavných práv tretích osôb a na strane sťažovateľa primeraným zadostučinením za starosti spojené s priebehom sporu v súdnom konaní...“.

Cieľom primeraného finančného zadostučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04). Priznanie primeraného finančného zadostučinenia prichádza do úvahy predovšetkým v tých prípadoch, keď porušenie základného práva alebo slobody nie je už možné napraviť, a to napríklad zrušením protiústavného rozhodnutia či opatrenia, prípadne uvedením do pôvodného stavu (napr. I. ÚS 15/02, I. ÚS 139/02).

V posudzovanom prípade možno porušenie označených základných práv sťažovateľky podľa názoru ústavného súdu v plnej miere kompenzovať zrušením rozsudku krajského súdu a vrátením veci na ďalšie konanie. Ústavný súd preto tomuto návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu požiadala aj o priznanie úhrady trov konania v sume 830,94 € s 19 % DPH.

Pri výpočte trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v súvislosti s jej právnym zastupovaním v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. A., ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a b), § 16 ods. 3 a § 18 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a zo základných sadzieb za úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (115,90 €, pri ktorých sa odmena zvyšuje o režijný paušál v sume 6,95 €) a uskutočnené v roku 2010 (120,23 €, pri ktorých sa odmena zvyšuje o režijný paušál v sume 7,21 €). Úhradu trov konania ústavný súd sťažovateľke priznal za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2009 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti ústavnému súdu) v sume 245,70 € a za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2010 (stanovisko k vyjadreniu krajského súdu) v sume 127,44 €. Trovy konania tak po zvýšení o 20 % DPH (právny zástupca sťažovateľky je platcom DPH) predstavujú sumu 447,77 €, ktorú je krajský súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu).